Poštarina plaćena u gotovu

krijes

broj 2 godina 13

zagreb 1932

UREDNIKOVA POŠTA

BUDI SURADNIK »KRIJESA«.

Sigurno si već više puta razmišljao o tome, da li bi ti mogao postati pisac. Ako rado čitaš knjige i listove, ako se više veseliš lijepoj i zanimljivoj knjizi nego slatkišima, tad je uistinu vrijedno, da i Ti pokušaš sa pisanjem. Nabavi veliku bocu tinte, hrpu papira i dobro pero pa počmi u ime Božje!

— Da, ali kako i što ću pisati?

— Da Ti pomognem! Pitanje je dobro postavljeno. Najprvo treba odgovoriti na pitanje k a k o ć u p i s a t i, *naime moraš se odlučiti za formu. Naime možeš pisati u stihu i u nevezanom govoru (prozi). Koju ćeš formu izabrati, ovisi o Tebi. Ako rado čitaš pjesme i misliš da bi mogao pisati stihove, tada znaj, da je to vrlo težak posao, koji traži mnogo, mnogo pažnje. Bezuvjetno moraš uzeti neki udžbenik. gdje je obrađena poetika (nauka o pjesništvu) i tamo dobro proučiti poglavlja o srokovima (rimama) i ritmu. Bez toga nikako ne ide. Osobito pazi na ritam. Bez srokova se još može, ali bez ritma pjesma nije pjesma.*

Međutim nemoj misliti, da je pisati stihove otmjenije nego sastavke u nevezanom govoru (prozi). To je zabluda. Konačno od bezbrojnih knjiga, koje su napisali ljudi tek je velika manjina u stihovima. Najveći dio velikih književnih djela napisan je u prozi. Uza sve to nemoj se varati i misliti, da je pisanje u prozi puno lakše nego pisanje stihova. Napisati lijepi sastavak u prozi vrlo je teška stvar, jer moraš dobro paziti ne samo na sadržaj nego i na oblik. O tome možeš čitati u stilistici, ali svejedno neće biti loše, ako Te upozorim da se čuvaš mane svih početnika, a to je gomilanje ukrasnih pridjeva, koji dovode do »kićenog stila«, koji mnogi cijene, ali se u tome ljuto varaju. Napirlitanost dobrom sastavku više škodi nego koristi, a pogotovo, ako se ta napirlitanost sastoji od »bajne mjesečine«, »plavog neba«, »sjetnih sunčanih zapada«, »tužnih vrba« »rujne zore«, »blijedog mjeseca« i sličnih stotinu tisuća puta napisanih fraza.

Ali mi još moramo govoriti i o tome, š t o ć e š n a p i s a t i!

Ti si još mlad pa (nemoj se ljutiti) ne razumiješ još mnogo toga što se nalazi u svijetu i u knjigama, jer ti fale i naobrazba i godine, koje su potrebne za velika književna djela, a pogotovo za takova djela, koja bi se odlikovala dubokim mislima.

Zato nemoj previše tražiti i mudrovati, već se sjeti svojega svakidašnjega života, svojih malih željica i briga, svojih dojmova u kući i prirodi, svoje obitelji i njezinih veselih i tužnih zgoda, ukratko onih događaja, stvari i pojava, koje Ti potpuno razumiješ pa sjedni i o njima piši. Tih događaja ima toliko mnogo, da ispunjaju čitav Tvoj mladi život. U Tebi se bude osjećaji i misli koje ispunjaju čitav Tvoj mozak i čitavo Tvoje srce. Uzmi nešto iz svojih uspomena, (uspomene imaju i mladići, a ne samo starci, kako to mnogi krivo misli), ako želiš drugima saopćiti svoje želje i misli napiši to, ako nosiš u sebi neki dojam napiši i to. Ako Ti ništa drugo ne pada na pamet tada piši što misliš o Krijesu pa to pošalji uredniku.

Pri tome nemoj zaboraviti ni na to, da svaki rukopis koji šalješ uredniku mora biti napisan uredno i čitljivo samo sa jedne strane papira. Tek ako takav rukopis pošalješ možeš očekivati, da će ti urednik odgovoriti na koricama »Krijesa« ili što više da će ti biti nešto i uvršteno u list. Ako baš silno želiš, da dobiješ od urednika list, tada priloži i marku. Osim toga ne zaboravi napisati i točnu adresu.

MIŠLJENJA O »KRIJESU«. Više pretplatnika »Krijesa« izrazilo je uredništvu i izdavačima priznanje. U prvom redu svi priznaju, da je list lijepo i moderno opremljen. Osobito hvale naslovnu stranicu prvoga broja. Sigurno će im se dopasti i naslovne stranice ostalih brojeva, jer ćemo u svakome broju mijenjati sliku. U ovom broju je Split, a zatim dolazi na red naša Hrvatska Atena. I o ostalom se naši prijatelji pohvalno izražavaju i žele da list bude što življi i što više »đački«. List će se s vremenom sve više izgrađivati. Tako eto već u ovom broju donosimo uz pripovijest »Junaci lopte« i slike.

NAŠI NATJEČAJI. U ovom broju objelodanjujemo uslove za natječaj fotoamatera. U narednim brojevima objavit ćemo uslove za natjecanje. 1. Za najbolju zagonetku; 2. za najbolje šale iz đačkog života (rubrika »Humor«); 3. za najljepši sastavak. Osim toga nagradit ćemo i lijepe crteže, kao i svaku sliku (može biti i fotografija) sa opisom, ako budu uvršteni u list. Osim toga i trojici onih, koj dobro riješe zagonetke šaljemo na dar lijepu knjigu, a osim toga ćemo objaviti i njihova imena.

Dakle, prijatelji, veselo na posao da naš »Krijes« dobije što više poleta i živahnosti.

KRIJES izlazi mjesečno. Deset brojeva za vrijeme školske godine.
PRETPLATA LISTA samo Din 20·— godišnje. Može se slati i u više obroka. Šalje se čekom Pošt. šted. u Zagrebu br. 36291 ili pošt. uputnicom na adresu: Uprava Krijesa, Zagreb, Trenkova 1/II.
ADRESA UREDNIŠTVA: Ivo Bogdan, Zagreb, Trenkova 1/II.
Za uredništvo i izdavača odgovara Dr Josip Andrić, Zagreb, Trenkova ulica 1/I.
Za tiskaru odgovara Rajmund Sušin, Zagreb, Kuhačeva ulica 2/II. — Tiskara „Narodne Prosvjete“, Zagreb, Trenkova ulica 1.

GODINA XIII. ZAGREB, 1. STUDENOGA 1932. BROJ 2.

SPLIT, NAJVEĆA HRVATSKA LUKA

Divan je naš Split, kad se k njemu približuješ ličkom ili sinjskom željeznicom, kad ga promatraš s Marjana ili kad ulaziš parobrodom u njegovu južnu luku! Oko divnog ovog grada širi se bujna okolica, a pred njim nanizali se najveći naši otoci. Nove kuće sazidane sve od Meja do Trstenika i od Špinuta sve do pod Visoku pričaju o sadanjem razvoju grada Splita, a sure zidine Dioklecijanove palače, njegova carska grobnica — sadanja katedrala, mnogobrojni sredovječni i novovjeki spomenici pričaju o negdašnjoj slavi i veličini.

Počeci su Splita u uskoj vezi s porušenjem staroga Solina, negdašnjeg glavnog grada rimske Dalmacije. Kad su ono Avari oko g. 615. porušili Solin zaklonilo se je većim dijelom njegovo stanovništvo u zidine raskošne i prostrane palače, koju sagradi car Dioklecijan i u kojoj je on proživio zadnje godine svog života, pošto se je odrekao carske krune (305. do 313. god.)

U srednjem je vijeku Split najvažniji grad na hrvatskoj obali. U njegovoj je okolici kolijevka Hrvatske Države, tu su bili dvorci hrvatskih knezova i hrvatskih kraljeva. U Split su vrlo često zalazili hrvatski knezovi i hrvatski kraljevi, a pred Splitom samostan Sv. Stjepana »pod borovima« bio je vrlo često konačištem i zakloništem kraljeva i kraljevskih prinčeva.

Kad je pod mletačku vlast došlo naše primorje i Split je došao pod vlast Mletaka. Ta dugogodišnja tuđinska vladavina (1420.-1797. g.) nije otuđila Splita hrvatstvu, o čemu nam najbolje kazuju djela Marka Marulića, prvaka hrvatske književnosti onoga vremena. Poslije pada Mletačke Republike morao je Split da održi dugu borbu s autonomašima dalmatinskim, koji nisu htjeli da se Dalmacija spoji s Hrvatskom, već su pod vidom autonomije Dalmacije kušali širiti po Dalmaciji talijanski duh i talijanski jezik, a u tom ih je potpomagala austrijska vlada. Narodnim preporodom osvješteni Splićani srušili su 1882. god. autonomašku općinu i nad njom razvili barjak. Od toga vremena Split sve to više napreduje i postaje uz naš Zagreb najvažnije kulturno i gospodarsko središte u hrvatskim zemljama. Na osobit se način razvija Split poslije 1918. god., kad je postao i upravno središte Dalmacije.

Split danas broji oko 40.000 stanovnika, najvećim dijelom Hrvata i katolika. U Splitu je danas sijelo drevne solinsko-splitske Biskupije;

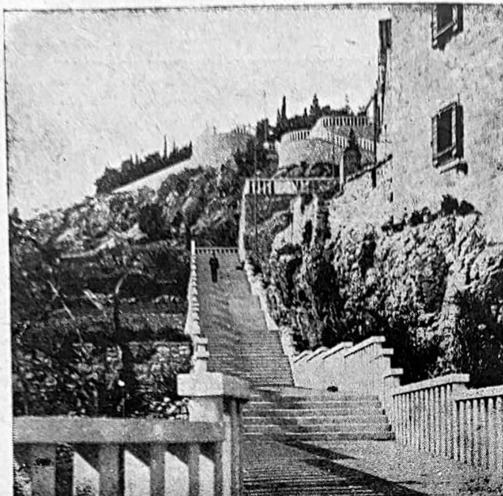
SPLIT: PRODAJA VOĆA NA TRGU

tu je sijelo primorskog bana, prizivnog suda za Dalmaciju, direkcije pošta za Primorsku i Vrbasku Banovinu, direkcija pomorskog saobraćaja za cijelo naše primorje, direkcija finansija i mnogi drugi državni uredi. U Splitu je katolička bogoslovija, više srednjih i stručnih škola. Sad je u njem vrlo važan zavod oceanografski institut, kojemu je zadaća da istražuje naše more. Split ima više muzeja, od kojih je najvažniji arheološki jer se u njemu čuvaju bogate zbirke rimskih i hrvatskih starina. U Splitu postoji i jedno vrlo važno društvo za istraživanje hrvatske povijesti »Bihać«, kojemu je na čelu dika našeg naroda, čestiti starina Don Frane Bulić, veliki hrvatski arheolog.

U splitskoj se industriji ističe na osobit način industrija cementa, brodogradnja, industrija likera, tjestenina i dr.

Split se razvija i kao važno mjesto za promet stranaca, pak je zato hotelijerski obrt u pravom poletu. Prekrasne splitske uvalice, koje su vrlo podesne za kupanje, svake godine privlače sve to veći broj stranaca. U Splitu postoje Splitske toplice, sumporno kupalište za liječenje reumatizma.

Iako je Split na daleko poznat sa svoje industrije i sa svog prometa stranaca, on je ipak u gospodarstvu najbolje poznat kao važna trgovačka luka. Ni jedna luka na našem primorju nema tako velikog prometa i trgovine kao splitska luka. U splitsku luku ulazi i izlazi godišnje oko 20.000 parobroda sa 6.000.000 tona. Preko splitske luke izvozi se mnogo cementa, tupine, bauksita, drva, vina i žita. Mnogi parobrodi, koji pristaju u splitsku luku ne vozô samo do drugih naših luka već voze u luke drugih država, a i u luke drugih kontinenata, Afrike, Azije, Sjeverne i Južne Amerike. I broj putnika, koji dođu u Split preko mora ili se putuje iz Splita morskim putem vrlo je visok, on donosi otprilike 400.000 ljudi godišnje.

SPLIT: PREDJEL U PERIVOJU MARJAN

Split je poznat i po bujnom temperamentu svojih stanovnika, kao i po njihovim fizičkim prednostima.

Kao vrlo važno mjesto primorja Split ima i veliku ribarnicu gdje se prodaje morska riba. U okolici se Splita uhvati godišnje oko 2.500.000 kg ribe, koja se djelomice potroši u Splitu i okolici, djelomice izvozi u Zagreb i Beograd, a djelomice preradi u tvornicama.

Split je kao pomorska luka od vrlo velike važnosti ne samo na našem Jadranu, već i na čitavom Sredozemnom Moru.

POGLED NA GRAD SPLIT I LUKU

Fotografija na naslovnoj stani ovog i prošlog broja je iz fotoarhiva Saveza za promet stranaca „Putnik" u Zagrebu

NAŠI MAKSIMIRCI

U PROŠLOM broju smo donijeli skupinu naših drugova iz Dubrovnika, a u ovom broju evo nas sa skupinom Zagrepčana, naših Maksimiraca.

Naime na istočnoj periferiji Zagreba u željezničarskoj koloniji, u blizini zelene Maksimirske Dubrave nalazi se novi samostan oo. Dominikanaca, koji već nekoliko godina razvijaju živ rad oko vjerske obnove onog dijela Zagreba. U sastavni dio ovoga njihovog rada pripada i briga za okupljanje omladine, u prvom redu đačke. Svi posjetioci ferijalnih tečajeva hrvatskog katoličkog đaštva poznadu maksimirsku grupu.

Zauzetni duhovnik muških i ženskih đačkih grupa o. Alfons Eterović (koji je uostalom i duhovnik akademskog muškog »Domagoja«) dobro je uvidio, da je za uspješan rad u velikom gradu potrebno početi sa odgojem đaka već iz prvog razreda gimnazije, što više čak i iz pučke škole pa tako nastaviti sve dok iz onog malog đačića ne postane potpun čovjek. Zato on već duže vremena traži prikladan oblik organizovanja onih najmlađih. I on, kao sin sv. Dominika, začetnika prekrasne pobožnosti sv. Krunice, nije mogao dugo tražiti već započinje sa organizacijom »Žive krunice« kod djece pa su u kratko vrijeme osnovana društva u Zagrebu i Senju. On tu organizaciju nazivlje »Mladi kruničari« i izrađuje čitav sistem jedne uistinu za život sposobne organizacije. »Mladi kruničari« su okupljeni u skupina od petnaest članova, od kojih svaki izmoli po jedno otajstvo po stalno utvrđenom redu, tako da skupina dnevno izmoli čitavu krunicu. Osim toga skupine imaju svoje redovite sastanke, svoje znakove, a prve nedjelje mjeseca listopada dobili su petnaest zastavica sa slikama petnaest otajstava i dvije svoje divne svilene zastave, koje ponosno drže na našoj slici veselo okružujući svoje mil. gđe kume gđu J. Majcen (lijevo i gđu A. Šćetinec (desno), i ako je i među njima bilo dosta malih nemarnjaka koji nijesu došli na »slikanje«. Desno vidimo o. Alfonsa uz njegovu veselu četicu, za koju se on tako predano brine i samo čeka, da se za ovu lijepu organizaciju zainteresuju i ostali katolički radnici izvan Zagreba.

»Mladi kruničari« imaju i svoju himnu koju je spjevao prof. Marko Soljačić, nekadanji urednik »Luči«, a uglazbio o. Jordan Viculin. Pjesma glasi:

Oj kruničaru: u boj,
Al' krvav ne, već svet!
I mladi život svoj
Za pali žrtvuj svijet!

Pred Tobom Gospin lik,
U duši blažen god.
Nek jekne svud Tvoj klik
I mlad ti prati hod.

U Tebi blistav vir
Otajstva tajna vri.
Gdjegod se drma mir
Nek žarki Ave zri!

Ti David budi mil!
U težak srčuć rat
Ne prestaj vedar, čil
Krunicom Gospu zvat!

JUNACI LOPTE

II. POGLAVLJE

Vijećanje sedmorice u Gorskoj Jami. — Historijska sjednica. — Ima li čagalja u klupskim prostorijama ? — Osnutak kluba »Žeravice«. — Dolazak Cu-Cuia. — Prvi trening.

VIJEĆALI su. Bilo ih je sedam. Dolje na dnu gorske Jame, u polutami, sjedili su šćućureni na kamenju. Vijećanje je bilo isprva prigušeno, ali kasnije su sve življe govorili, dok su im se oči čudnom vatrom sjale kao u nekom zanosu. Bilo ih je sedam.

— Znate, drugovi — istisnu jedan od najinteligentnijih — da nismo došli tu iz obijesti. Došli smo tu, da se sakrijemo od podrugljivih Kozlinara. Što ćeš ? Podrugljivi su. Meni bi se prva mati narugala, pa stariji brat, kad bi čuli što mi namjeravamo. Da mi kanimo osnovati sportski klub i širiti plemeniti sport — nogom puc ! — u balun ! Hop ! A on u visine, leti. Ih ! Kako pravi krivulju kao brdo... (nastavi tiše)...ne, neko kao morski val... Pa se spusti... Sve je to bilo dakako brzo, lupi o zemlju i odskoči. Bum !

— Ah — uzdahnu svi od goruće čežnje. Oči im se jače zakrijesiše.

— Nas ne će da priznadu. Gone nas, — reče drugi. Psuju nas naše majke i starija braća. I naši očevi su okrutni. Ali mi ćemo osnovati, kako se ono reče, aha — klub ! I steći ćemo priznanje. Jesmo li svi zato ?

— Jesmo... — Jesmo... zagrajaše svi. Povrh njih prelete tri šišmiša kao sablasti... Netko negdje daleko na podnožju Gradine viče na mazge. Vjetar zašumi i preleti hitro kroz granje divljih maslina na ulazu Gorske Jame i svijetlo se dana u jami zatalasa. Nekoliko se kamenčića samo od sebe zakotrlja niz jamu.

— Kunete li se ! — jeknu opet glas drugog dječaka.

— Kunemo se ! — svi ko jedan zaviču.

— Dobro ! — Sad dajmo jedan drugome ruke i poljubimo se.

Prodrmaše sebi ruke u najvećoj važnosti. Počeše se i ljubiti.

Ali četvrti dječak, koji se imao poljubiti s petim dječakom zaviče :

— Uh ! Ne ću te poljubiti ! Što se ne osekneš. Hej ! Ne rukavom brisat nos. Držite ga ! — Dvojica ga zadržaše malo začuđena.

— Tako — reče četvrti opet. — No, tko ima rupčić. — Svi se popipaše po džepovima. Ipak se rupčić nađe. Obrisaše petome dječaku nos na najsvečaniji način. Za svaki kut rupčića držao je po jedan dječak, dok je četvrti dječak, pun veličanstva, s četvrtim kutom, a zapravo polovicom rupca, osušio najpropisnije nos petoga dječaka, i to tako čvrsto da su mu suze vrcale.

— A sad — poviče opet drugi dječak — na svoja mjesta. Svi posjedaše gdje su i prije sjedili. Nesreća je htjela, da je peti dječak sjedio blizu jedne rupe, koja je izgledala kao otvor u jednu malu spiljicu. Otvor je bio velik upravo toliko, da bi mogao čovjek provući glavu unutra. Ali jedan od dječaka, tko zna zašto, ili da poplaši petoga dječaka, ili možda zato što je i sam sumnjao, reče petome dječaku, blizu kojega je sjedio, ali svakako dalje od rupe, kako misli, da u onoj rupi mora biti barem jedan čagalj. Peti dječak se na to sav drhćući počeo micati i pri tom otkotrlja prvi kamen, pa drugi, pa treći.

— Pazite kako sjedite i nemojte kotrljati kamenje ! — reče netko na oko nehajno, a zapravo je drhtao od straha.

Zatim su svi počeli najživlje da brblju, nadvikivajući jedan drugoga.

Opet se netko pomakne... Tok, tok, tok, kotrlja se jedan manji kamen. Svi pogledaju što je. Ništa.

— I znate što ! ? —

Svi znatiželjno gledaju.

— Jer smo uvjereni, da ćemo kao valjani nogometaši steći slavu, pa bilo kad, mi ćemo se unaprijed osvetiti našoj starijoj braći, starijim sestrama i očevima. Mi ćemo sebi nadjenuti druga imena.

— Jest ! — lane netko — pa da nam se onda tim pridjevkom rugaju.

— Neka pokušaju ! — rikne drugi. Ljudi znate što ? !

— Ali što ; opet ovaj ! —

— Hajdemo se zavjeriti, da ćemo svakoga, koji nam se bude rugao našim novim imenima, izmlatiti, zajednički, sva sedmorica u jedan mah ! A, ha, šta mislite?

Pljesak zaori u Gorskoj Jami. Onaj blizu rupe nađe shodnim, da iskoristi priliku općeg oduševljenja i da se što više udalji od mrske mu rupe, koja je bila sve tamnija, sve toplija, što ju je više gledao. Činilo mu se, da se unutra čak nešto miče. I dok su drugi bili živo i srcem i dušom zabavljeni veličanstvenom vizijom lopte, on, odmičući se, skotrlja nespretno još jedan kamen, Bog zna po koji put (ne zna pravo, ali, čini mu se, po šesti put) i skoro pogodi jednoga dječaka.

— Ali tko ovo neprestano kotrlja kamenje ? — krikne jedan od dječaka, koji je strašno žudio da se s nekim potuče, jer već ima deset dana, da se nije s nikim potukao i to, otkad su se njih sedmorica udružila i zajednički maštala o lopti i sportskom klubu.

— To neko hoće da nas ubije — smisli glasno jedan.

— Ili barem nas pogađa, da nam razbije glavu. Hoće da nas blesira.

— Neprijatelj, neprijatelj ! Nađimo ga i sudimo mu.

— Na okup ! Svi dolje u kut. Kamenje u ruke i u džepove i pretražimo jamu — zapovijeda najinteligentniji dječak, koji je imao džepni nožić i otvorio ga za svaki slučaj. On je bio svijestan, kako je važan i kako su se u prvi mah trojica postavila iza njega, da se osjete sigurnijima. Počeše pretraživati Gorsku Jamu, sve dvojica i dvojica. U jednoj je grupi od trojice bio krivac i dječak, koji je znao tko je kotrljao kamen. Bože, hoće li ga odati ! — mislio je krivac. O, kad me ne bi odao, kako bi mu bio zahvalan ; pošao bi za nj triput u Motoružnice, sat hoda daleko, da odnese mjesto njega težacima objed. Da mu to kaže ? Ali kako ? A kako ga samo gleda ! Lukavo i smijucka se. Uživa, kako će ga konačno odati i isprsiti se, kako je našao napadača. A onda ! Pogleda na sva lica, puna odlučnosti. Osobito ga zabrinjava otvoreni nožić. Gospode, ako ga zakolju ! Jadna moja majka. A sigurno će me onda tu i pokopati.

— Što misliš, Ivo, što bismo mu učinili, ako ga nađemo ? — upita jedan, koji je bio nešto niže.

— Izmlatit ćemo ga, kako ide i valja.

— A ja mislim, da bi ga trebalo najprije zavezati mojim remenom, a onda ga zaklati, — reče treći, koji je nosio pravi pravcati kožnati remen sa divljeg Zapada. Taj je remen donio nekada njegov djed iz Amerike.

— Dakako, dakako — slože se svi i nastave traženjem.

Krivcu stane dah. Zamisli kako ga vežu. I onaj nožić! Sklapa oči. Htio bi pobjeći nekuda. Ne može. Osjeća na vratu hladnu oštricu i, Gospe Blažena pomozi, već bode, bode i krik odjekne Gorskom jamom. Šišmiši se usplahirili.

— Što je ? Što je ?! — zgrnuli se svi oko krivca, koji se hvata za vrat i plače kao ljuta godina.

— Nemojte me ubiti. Nisam hotimice kotrljao kamenje. Nemojte me zaklati.

— A ti si to, golubiću — a tako! — zagrajaše svi najozbiljnijim licem.

— Izdajica.

— Nisam izdajica, bojao sam se, da ima u onoj rupi čagalja.

— Sudimo mu.

— Dobro — posredova najinteligentniji dječak i spremi nožić u džep — Kaznu ćeš morati izdržati, jer si uvrijedio naše klupske prostorije tvrdeći da u njima ima čagalja. Pošto smo svi stavljeni u sumnju, to ćemo se osvjedočiti, da li ima zbilja čagalja u našem domu. Kotrljanje ti litica opraštamo. Vežite ga!

I vezaše ga remenom s divljeg Zapada. Krivac plače i viče da će ih slušati dok je živ. Čak će slušati mjesto njih njihovu stariju braću i sestre. Ići će kupovati mjesto njih cigarete za njihove očeve, sol i šećer za njihove majke. Ali uzalud. Vezan, pa vezan.

— Sad ćemo jednu tvoju nogu uvaliti u rupu, da vidimo, ima li unutra čagalja. Ako ima, ugrist će te, i to će biti nama znak, da si imao pravo. Pobrinut ćemo se da ti onda damo zadovoljštinu. Ako nema, onda bolje za tebe, jer si slobodan, i uvjerit ćeš se da naše klupske prostorije nisu kojekakvi čagaljski brlog, već sigurno utočište za našu četu.

Kad je krivac ovo čuo pobijesni; zalomata rukama i nogama i stane tuliti glasom psa, kad zavija u noći, punoj mjesečine. Ipak su njegovi drugovi bili neumoljivi, donijeli ga do rupe i zavukli mu bosu nogu u rupu. U tom trenutku on poblijedi sklopi oči i pričini se, da je umro. On je upotrebljavao ovu taktiku uvijek, kad bi ga majka tukla, tako da bi je prestrašio. Ali to ovdje nije pomagalo. Činilo mu se, da je nogu utopio u posudu mlake vode. Čeka bespomoćno, ali ipak — ne grize. Ali gdje su ti čaglji? Zašto već ne grizu? Pa ne može valjda čekati tu sto godina! Neka mu odgrizu čitavu nogu. Odjedamput. Ali odmah. Još ništa?! — Pokrene nožnim palcem, pa ostalim prstima. Pipa. Doduše tu je nešto vlažno i mekano. Da to nije čagljeva njuška? Nije nego malo vlažne i masne ilovače. Pokrene oprezno čitavim stopalom i zaokruži. Ništa! Hladni kamen pri dodiru upravo ugodno osvježuje njegovu vruću nogu. Sjeti se nečega. Otvori oči tako smireno, da su se svi zaprepastili.

...»I ONI GLEDAHU ZA NJOM TUROBNO I ČEZNUTLJIVO DUGO I DUGO«...

— Ne budite smiješni! — reče hrabro i omalovažujućim tonom žrtva. Ja nisam ni znao, da kanite ovu glupost sa mnom učiniti. Kao da se ja plašim rupe. I drugu ću nogu staviti unutra. No, pa pustite me, ludovi, mazge, tovari, kobile, što me držite tako plašljivo. Pi! Kukavice! Strah ih je, što sam stavio unutra nogu! Odriješite me brzo, da mogu još dublje zarinuti stopalo. Eto tako. Pridrži mu glavu ti, Stjepo, ne, ne, Stijepo, nego Mato. Čini mi se, a ha, da pipam nešto toplo, nekakve dlake, da to nije čagalj!?

SVI SU KRVNIČKI NA NJ NASRNULI...

Svi pobjegoše u drugi kraj jame u očekivanju što će se dogoditi.

Odjednom se onaj s rupe počne smijati kao lud, uspravi se i rastumači šestorici preplašenih dječaka, kako im je vratio milo za drago. Oni su prestrašili njega, a on njih.

Nastavili su dogovor. Svi su pristali na pridjevke. Dali su jedan drugome ruku (i izljubiše se ponovno), da će složno izlemati svakoga, koji uzme u usta njihova sportska imena u zločinačko-podrugljivoj namjeri.

— A kako ćemo se to onda zvati? — upita onaj prvi.

— Ja sam sastavio ovako: Ivo će se zvati Pito, Stanko će se zvati Poto, Ja ću se zvati Pato, Vlado — Čiko, Niko — Ćuko, Stjepo — Ćako, a Mato — Žaba. Jeste li zato?

— Jesmo! — viknuše svi od srca, a Mato preko srca. Nije mu bilo pravo da se zove žaba, zašto baš žaba, ali hvala Bogu, on tu žrtvu rado doprinosi u korist kluba.

— Naš klub, koji broji zasad samo sedam članova, koji su ujedno i jedina momčad treba također ime! — reče najinteligentniji opet. (To je bio novopečeni Pato).

— Kako bi njega nazvali? — upita Pito.

— Ja znam, kako bi, ali recite vi to prvi — reče Pato — da se ne bi reklo, da ja sam sve namećem.

— Reci, reci — zažagore svi.

— Žeravica! — klikne ponosno Pato, stane u svečani stav i pobjedonosno ih pogleda.

— Hura, hura... svi smo zato!

Pato još u svečanom stavu poviče:

— Našem klubu Žeravici triput Hura!

— Hura! Hura! Hura!

Konačno je bilo još zaključeno da se naruči prava pravcata lopta i to u Zagrebu. Pato je izjavio da lopta (anima i »mantl«) s pumpom stoji 153 Dinara i sedamdeset pet para.

— Ima nas eto sedam. Svaki bi imao dati 21 dinar i devedeset i sedam para, spremno izračuna najbolji račundžija iz razreda.

— He... počeše svi da sliježu ramenima.

— Ali moramo stvoriti tih 21 dinar i 97 para svaki, pa makar ne pošli na Malu Gospu na dernek! Ja ću eto mjesto jednog nadničara tri dana majci sjeći granje u šumi. I ona će mi dati 21 Dinar i 97 para!

— A ja ću s ocem pet dana krečiti sobe - reče Poto. Njegov je otac jedini ličilac u mjestu. Pito je rekao da će mjesto svoje tetke goniti na mazgi šljunak za općinske putove, jer je baš onih dana započeo kuluk. Ćiko je bio postolarski šegrt. On će kriomice popraviti bilo koje cipele i naplatiti to da ne zna njegov nepravedni majstor, koji mu još ne će da počne plaćati 100 Dinara mjesečno, premda je to morao, po obećanju, već prije dva mjeseca početi. Čuko će susjedi Kati popraviti stol, da mu ne zna otac, koji je inače priznati, premda samouki, drvodjelac. Ćako će čuvati mjesec dana mlađega brata, koji je tek prohodao. Za njega je lako, otac mu je žandar, pa njegova majka uvijek ima gotova novca. Žaba je bio najsiromašniji, stoga će se svi pobrinuti, da nađe zarade u mjestu služajući dobre domaćice. S treniranjem se počinje odmah danas i to lopticom sašivenom od krpa.

Poto je spremao neko iznenađenje, svečano se i tajanstveno smješkao. Dok su po svršetku ove historijske sjednice u srcu Gradine izlazili van, pojavi se u širokom okviru ruba Gorske Jame, na istaknutom kamenu čupavi i živi pas i u svečanoj pozi pozdravi:

— Vau! Vau!

— O, Cu-cui, Cu-cui — zaori veselo iz sedam grla. Bio je to Patov psić, koji je neprestano išao za Patom, iako ga je ovaj nastojao izbjeći. Ali uzalud, Cu-cui ga je pratio kao sjena. Bio je to strahovito zločesti psić. Smatrao je najsvetijom dužnosti da trči za mačkama, da posvadi što više većih pasa i da onda mudro pobjegne. Kad ne bi sreo ni psa ni mačke, onda bi trčao za kokošima. Dosad je utamanio 37 pilića. Jednom mu je neki mačak iz susjedstva ogrebao njušku i od onda je Cu-cui to ništavo mače svečano ignorirao i ne bi se udostojao ni svrnuti na nj pažnju, kad bi ga slučajno sreo putem.

Danas je Pato svezao Cu-cuia lancem, da može mirno poći u Gorsku Jamu, ali eto, on se oslobodio i pronašao ga! Ništa zato! Kad je društvo raspoloženo! Kad je sve to dobro svršilo! Kad je tako lijepo živjeti na svijetu!

Uputili su se njih osam ravno u Kozlinu na prvi training. Odlučili su da će ga održati na malom trgu pred Patovom kućom, ako ih tko ne potjera. Žaba nosi »krpaš«, lopticu sašivenu od krpe. Poto se smješka, sprema svoje iznenađenje.

Kad su došli na igralište, baci Žaba krpaš. Svi su krvnički na nj nasrnuli tiskajući nogu naprijed. Pato na to izvadi svoju tajnu iz njedara, i napuše pravu pravcatu veliku i okruglu loptu.

Svi se zgranuše od čuda. Pato je potajno od svinjskog mjehura i nešto debljeg starog sukna napravio veliku, okruglu loptu. Kad je četa to opazila počela je da viče kao luda od radosti i junaci se baciše na Pata i izljubiše ga. Ta je vika bila tako neobična, da su domaćice okolnih kuća izašle na prozor da vide što je.

Nažalost je lopta bila prelagana ponešto. Prvi i to počasni udarac je imao dati Pato. I dok se spuštalo blago i smireno veče, vjetrić puhao tamo s mora, oni su se redali, da u što zgodnijem položaju dočekaju loptu. Pato lupne i lopta poleti u vis. Momčad u najvećem uzrujavanju čeka loptu da padne natrag. Ali, nažalost, lopta je bila drukčijeg mišljenja. Ona je bila prelagana a vjetrić i previše jak za nju pa je smireno i polagano letila u vis ignorirajući silu teže, a oni su svi pojurili da se popnu na staju za Patovom kućom u nadi da će dohvatiti lakomislenu loptu, da je discipliniraju, ali u taj mah jači zamah vjetra odnese loptu i oni gledahu za njom turobno, čeznutljivo dugo i dugo.

I tako je nesretno svršio prvi trening novo osnovanog sportskog kluba »Žeravice«.

(Nastavlja se.)

IVO LENDIĆ

KAKAV TREBA DA BUDEŠ?

BUDI POBOŽAN!

BUDI pobožan, budi pobožna... — kažu vam često, — ta vi ste katolički đaci!

Zar ne, da to uvijek ne slušamo rado?

— A zašto? — Naprosto radi toga, jer mnogi krivo misle, da »pobožan« mladić ili djevojka mora neprestano raditi, biti mrk i ozbiljan i u časovima kad nam se i srce i duša smiju. Treba hodati oborenih očiju, ukratko treba se »žrtvovati«. Ali to je sasvim krivo mišljenje, jer jadna bi to pobožnost bila, koja se sastoji samo u vanjskom izgledu i prevrtanju očima! Bog nas je dao mlade, vedre, vesele pa takvi i budimo. Baš je veselo i dobro srce najpodesnije da uzljubi svoga Boga i da mu se moli.

Naša molitva neće biti nekakvo natprirodno rastapanje u »slatkim i uzvišenim« osjećajima. Mi ćemo moliti molitve, koje nas je Krist Gospodin učio, molit ćemo molitve, koje nam je Crkva dala, ali molit ćemo ih iskreno, vjerno i živo, molit ćemo kada to možemo. A možemo moliti uvijek. Svako naše djelo pa kolikogod ono bilo neznatno može se prikazati Stvoritelju. Kod toga je dosta da ga prikažemo Bogu. Dozvoljavam, da je čitav naš dan kao niz ništica. Neka! Ali ako pred taj niz ništica stavimo najmanju brojku: jedan, — misao na Boga — tada je to golem broj pred licem Oca Nebeskoga.

Nije se još dogodila nikakova nesreća, ako smo ujutro zadrijemali i ne izmolili jutarnju molitvu ili jer smo navečer odmah umorni zaspali. Ali kad prođeš mimo crkvu skini kapu i pozdravi kuću Božju. — Kad kreneš u školu sjeti se Boga i u školi izmoli pobožno molitvu. Ako si u školu došao nepripravan moli najprije Isusa, da ti oprosti. On je u tvojim godinama slušao roditelje i marljivo vršio svoje dužnosti, tako treba da činiš i ti. Obećaj zato Isusu, da ćeš ga slijediti. Ako ti se dogodi nešto neugodno, ako te nešto smuti — pomisli na Isusa i Njegovu muku

Ali uza sve to nemoj prezreti ni usmene molitve. Ona je Bogu također mila. Moli rado krunicu, misne molitve i molitve svetaca. Moli radije kratko, ali živo i sabrano nego dugo i mehanički.

— A kako se moliš u školi? — Da li se i Ti preko školske molitve držiš nehajno, zar i Ti besmisleno gledaš naokolo i samo moliš ustima, a ni čas ne obratiš k nebu svoje srce i svoju misao?

Konačno nemoj zaboraviti, da Ti moraš dobro učiti i vjeronauk i to ne samo radi ocjene nego radi toga što je to najvažniji predmet, koji Te uči što treba da vjeruješ, kako treba da živiš i kako da Boga ljubiš. I ne ograniči se samo na školsku knjigu, već posegni i za drugim vjerskim štivom, kojega, hvala Bogu, imamo dosta. U svome kateheti gledaj prijatelja i duhovnog oca, pa makar Ti se on kao čovjek i ne dopadao.

Možda si, iako u mladim godinama, već iskusio, da je život često vrlo gorak, a ako nijesi, ne će te ta čaša minuti. U takvim časovima se sjeti, da nemaš drugoga tješitelja do Onoga, koji vječno na Tebe misli iza rujnog žara Vječnog svijetla i kod njega potraži utjehe. Idi k njemu uvijek i kad Ti duša pjeva i kad Ti srce plače!

FOTOAMATER

FOTO-AMATERSKI NATJEČAJ.

Uprava i uredništvo želeći, da što većma prošire i unaprijede fotosport, raspisalo je ovaj natječaj, u kojem se mogu natjecati svi pretplatnici i prijatelji našeg lista.

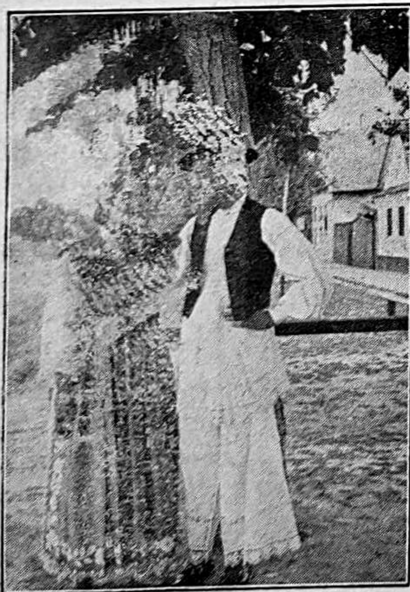
Uvjeti za natječaj su ovi:

1. *Pravo natječaja imadu sve fotoamaterske slike objavljene u listu ovog godišta.*
2. *Snimka mora biti vlastito izrađena (snimljena, razvijena i kopirana).*
3. *Slika može biti bilo kakvog motiva, ali prednost imadu slike iz đačkog života (škole, razredi, đački izleti, đačke priredbe, izložbe i t. d.) i*
4. *Zadnji rok za predaju slika je 10. svibanj 1933.*

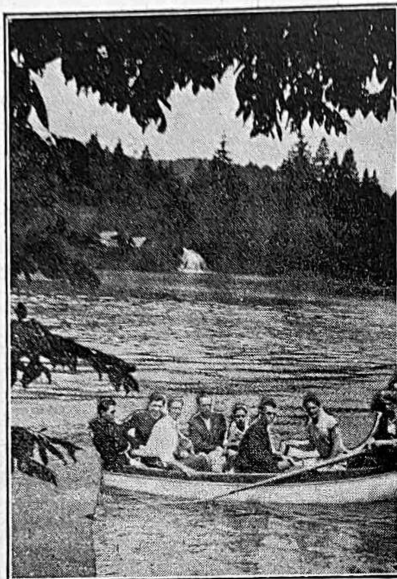
Nagrade su slijedeće:

1. *Kodak-aparat, veličine 4×6.5 za rolfilm. Leća »Doublet«, »Rotary« zapor.*
2. *1/4 litre koncentriranog razvijača Metol-Hidrochinon za ploče. 1/4 litre koncentriranog razvijača Glicin-hidrochinon za papir, te kiselog fiksira za 3 l. vode.*
3. *Kutiju od 100 kom. Kilophot papira za umjetno svijetlo veličina 9×12.*
4. *Album za fotografije vel. 150×80 cm.*
5. *Pretplata na jedno godište našeg lista.*
6. *Uputa u dobro fotografiranje (utješna nagrada).*

Sve fotografije šalju se na uredništvo: Zagreb, Trenkova 1. II.

IZ MIHANOVACA KRAJ VINKOVACA (*Foto Z. Budak*)

SA FERIJALNOG TEČAJA KATOLIČKOG ĐAŠTVA NA PLITVICAMA (*Foto A. Ljuba*)

NEKOLIKO UPUTA UZ NAŠ NATJEČAJ.

Znam, da će svaki fotoamater odmah upitati, a kakve slike se primaju za natječaj? Odgovaram odmah da svaka fotografija vlastite izradbe, odnosno vlastito snimljena iz bilo kojeg područja života ima pristupa na naš natječaj. Snimke moraju biti kopirane na sjajnom papiru bilo danjem bilo za umjetno svijetlo. Što se tiče samih motiva htio bih te na ovo upozoriti: snimaj uvijek tako, da snimka bude što prirodnija. Ovo osobito primijeni kod snimaka gdje se nalaze osobe. Nikad ne namještavaj ili redaj osobe, jer prava draž snimke leži u tome, što je fotografija više nenamještena.

Kada snimaš krajolik, gledaj da ti snimka bude bez mnogo detalja, a ono što je najbitnije da bude u sredini. Ako je možda nešto malo po strani radije sliku obreži, jer bolje je da je slika manja, a cjelovitija, nego velika, a nemoguća. Uvijek kada snimaš krajolik gledaj, da ti nebo zasjenjuje granje, lišće prozor ili šta takova, a ako je oblačno slikaj za »žutim sitom«, da na slici budu i oblaci. »Žuto sito« dobro dolazi kod svију vanjskih snimaka, jer propušta sve boje jednako te je slika naravnija. Oblake bijele boje ne prima fotografska ploča, jer nije jednako osvjetljiva na sve boje već samo za neke. Glavno pravilo neka Ti bude: snimaj uvijek tako, da snimka bude jednaka onom dojmu, što je na te dotični objekt proizveo.

Nadajući se, da će ti ovo par uputa i savjeta dobro doći s veseljem očekujem, poštovani čitatelju, tvoju pobjedu na našem natječaju. M.

DALI JE MOGUĆ LIJET U SVEMIR?

Njemački inženjer Johannes Winkler konstruirao je prošlog mjeseca raketu, koju je htio ispaliti u visinu u nadi, da će doseći nekih 30.000 kilometara visine. Raketa je bila duga 2 metra i njom je htio iskušati novi princip gradnje raketa, koje bi, mislio je, dosegle svemirsko područje t. j. područje izvan dohvata sile teže (gravitacije) Zemlje. Pri pokusu je raketa nepravilno eksplodirala tako, da nije bilo nikakvog tehničkog uspjeha.

Takovih i sličnih vijesti bilo je dosad već više puta, a čitat ćemo ih i dalje, jer se uvijek nađe tehničara, koji, bez dobrog poznavanja biti predmeta prostornoga leta, pokušavaju kako bi raketama utekli sili gravitacije Zemlje.

Međutim stvar stoji ovako: Da bilo koji predmet utekne u svemir iz gravitacijonog polja Zemlje mora krenuti brzinom od nekih 11 i pol hiljada kilometara na sat. Drugom manjom brzinom nije moguće svladati privlačnu snagu Zemlje. Raketa manje brzine ispaljivanja ne može izbjeći padu na Zemlju. No svi dosadašnji pokusi sa eksplozivnim hicima daju brzine, koje se kreću još uvijek dosta ispod jedne tisuće kilometara na sat. Brzine od 600, 700, 800 i više kilometara nikako se ne mogu postići do sada poznatim kemijskim eksplozivnim materijama. Svi pokusi mogu dakle ići u smjeru traženja novih eksploziva, kojima bi mogli postići veće brzine.

Prije pitanja leta (čovjeka) u svemirski prostor izvan područja Zemlje treba dakle riješiti ove zapreke:

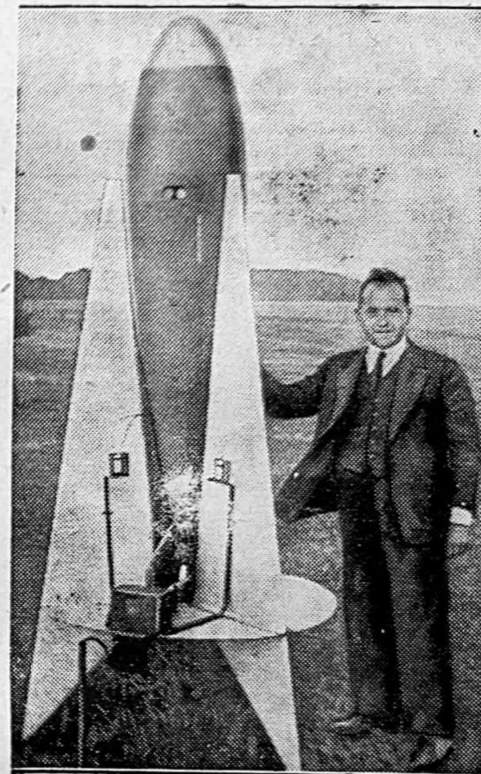
1. Naći eksploziv, ili koje drugo sredstvo, kojim se može postići potrebita brzina od 11 i pol tisuća kilometara na sat.

2. Treba naći takav oblik letala, da ono zadrži smjer prema vani u prostor, a da se ne povrati opet na zemlju.

3. Naći mogućnost, da se u tom metku održi živ čovjek, jer je konačni cilj ovih fantastičnih projekata let čovjeka u prostor po njegovoj volji i u smjeru koji on hoće. Dakle vozilo mora biti takvo, da se s njim može upravljati.

4. Istražiti učinke na živo biće, koji će nastati uslijed: brzine kretanja, promjene gravitacijonog polja, promjene insolacije svijetla, uslijed novog gravitacijonog polja, u koje će dospjeti putnik na drugom nebeskom tijelu (planetu) na koje, recimo, krene.

Uzevši u obzir, da su sve ove točke od 1. do 4. vrlo važne, izgleda da će se pitanje leta u svemir odgoditi na beskonačnost, odnosno da čovjek ne će nikada naći potrebno pogonsko sredstvo za tako veliku brzinu niti bi se njegov organizam mogao na nju priviknuti kao ni u novim gravitacijonim poljima svih onih planeta koji dolaze u obzir (Venera, Mars).

ING. JOHANNES WINKLER SA SVOJOM SVEMIRSKOM RAKETOM.

Dosadašnji pokusi sa eksplozivima još uvijek ne daju velike brzine. Brzine koje su potrebne za takove pokuse kreću se oko 12.000 kilometara, a mi sada u stvari raspolažemo sa brzinama oko 600 kilometara na sat. Dakle tu je u brzinama još uvijek jaz, koji je kako izgleda, nepremostiv i koji cijeli, fantastični, problem leta u svemirski prostor čini nerealnim, neaktuelnim, rekli bismo: nemogućim. D. U.

OBOJENE CESTE. U Engleskoj su ove godine uveli jednu zanimljivu novost. Ceste bojadišu raznim bojama, kao crvenom, žutom, narančastom, zelenom i t. d. To bojadisanje je radi toga, da bi se oni, koji upotrebljavaju auto karte lakše mogli snaći, jer su ceste obojene istim bojama, kao i one na kartama, pa se tako vrlo lako na takovim snaći.

SIVE RUŽE. U Americi su se na tržištu pojavile ruže neobičnih boja. Te ruže se osobito rado prodaju za vijence, kao »ruže žalosti«. Da ruža promijeni svoju boju, postiže se posebnim postupkom. To se izradi na taj način, da se neka naročita crna boja uštrcava u stapku svijeta i za četvrt sata od bijele ruže postaje siva, a od crvene tamno smeđa ruža.

FILATELIJA

POŠTANSKA SLUŽBA U PROŠLOSTI.

Filatelija (sakupljanje maraka) je usko povezana i zavisna o pošti i poštanskom prometu. Bez njih je ne možemo ni zamisliti. Iz praktičkih poštanskih razloga pojavila se prva marka, iz istih su razloga marke i danas u prometu. To je glavni razlog i svrha maraka, premda danas postoji prava poplava dobrotvornih jubilarnih i sličnih izdanja, bez kojih bi se poštanski promet mirno i nesmetano odvijao. Zato je za filateliste potrebno i interesantno znati što je bilo s poštom u prošlosti, tamo od najstarijih vremena.

Čovjek je oduvijek osjećao potrebu, da na bilo koji način javi vijesti udaljenim osobama. U svojoj jednostavnosti on je lično išao ili bi stvar povjerio glasniku. S pojavom pisma stvar se nešto mijenja. Sad glasnik dobiva smotak s pismom i to nosi upućenoj osobi. Koliko je trajao ovaj primitivni promet nije nam poznato. Knjiga povijesti o tom nam ništa ne govori. Isto tako ne znamo gdje je i tko je prvi uveo redovitu dojavnu službu. Znamo pak sigurno, da su stari kulturni narodi imali neke poštanske uredbe. Grčki povjesničar Herodot priča nam da je kralj Kir god. 588 prije Isusa uredio redovitu poštansku službu s glasnicima i činovnicima. Kralj Darej je god. 522 prije Isusa uveo stalnu uredbu brzoteča, koji su ga obavještavali o svemu što se događalo u njegovom golemom kraljevstvu. Stvar je tekla ovako. U stanovitom razmaku stajao bi po jedan glasnik sa konjem u pripremi. Čim bi mu jedan donio vijest, on bi svježim i neizmorenim konjem pojurio naprijed i vijest saopćio odnosno smotak predao drugom glasniku, dok ne bi sve svršilo kod Dareja. Rimski »Cursus publicus Romanus« uzorno je djelovao, kako nam kažu Cezar, Ciceron i Tacit. Ali to su sve bile službe i promet po potrebi. Redovitu glasničku službu uveo je Karlo Veliki u svojim zemljama. Sad su se njom mogli služiti uz naplatu i trgovci, dočim je prije služila samo u javne svrhe. Najoriginalniju poštu imala je Njemačka kroz više stoljeća. To je t. zv. »mesarska pošta« (Metzgerpost), jer su se mesari, koji su redovito posjedovali veliki broj konja, bavili ne samo otpremom pisama i pošiljaka, nego i osoba. U 13. vijeku organiziraju u Njemačkoj prave poštanske urede s jedne strane car Rudolf Habsburg, a s druge strane Njemački viteški red. Car Rudolf II. imenuje kneza Franju Leonarda I. od Turna i Taxisa generalnim poštarom cijele države. Sin njegov to primi kao nasljedno leno (feudno dobro). Prihod ovog lena je bio unosan, jer su pristojbe bile veoma visoke. Godine su prolazile i svugdje se počela osjećati sporost i skupoća pošte. To se osobito izrazilo u Engleskoj

MARKA NOVE DRŽAVE MANČU-KUO (MANDŽURIJA) SA SLIKOM CARA PUJ

početkom prošlog (19.) vijeka. Nastaje pokret, koji dovodi do poštanske reforme i pojave prve poštanske marke. Englezi su dakle izumitelji priljepljive marke, ali Francuzi imaju prvenstvo na izum poštanskih vrijednota uopće. O pojavi prve marke u Engleskoj kao i o njenim predhodnicima u Francuskoj mi ćemo pisati u božićnjem broju, koji će izaći u znatno povećanom opsegu i prikazati opširno povijest maraka s novim podatcima i interesantnostima.

ŠTO SMATRAMO POŠTANSKOM MARKOM?

Pokušajmo najprije dati definiciju: Poštanske marke su vrijednosni papiri, koje izdaju državne pošte za frankiranje raznih poštanskih pošiljaka. One zamjenjuju gotov novac, pa se često upotrebljavaju i u izvanpoštanskom prometu, osobito u pomanjkanju sitniša. Kako su to državni papiri svako se falsifikovanje strogo kazni. To vrijedi za marke, koje su u prometu, dočim se starija izdanja mogu slobodno ponovno tiskati. To zadaje mnoge neprilike filatelistima, te su im neke države izašle ususret i zabranu proširile na sva izdanja. Marke mogu izdavati i privatne pošte, ako za to imaju ovlaštenje sa strane države. Poštanskim se vrijednostima smatraju samo obične priljepljive marke i t. zv. cjeline. To su u istu svrhu izdani formulari sa već tiskanom vrijednošću (listovni omoti, poštanske dopisnice i slično). Mali broj filatelista sakuplja cjeline, a osobito je tih malo kod nas. Sve se ostale poštanske tiskanice ne mogu smatrati poštanskim vrijednostima. To su razni papirići (ima ih i u obliku marke) sa »preporučeno«, »hitno«, »pouzeće« i sl. To su samo pomagala poštanskog prometa. Također

NOVA AUSTRIJSKA MARKA SA SLIKOM DRA I. SEIPELA

kartice i markice Poštanske Štedionice nemaju vrijednosti za filatelistu, i ako ih pošte upotrebljuju. Tim se bavi pošta, ali to nije njena prava svrha i to nema ništa s otpremom pošiljaka. Ista je stvar s poštanskim bonovima. Nemaju vrijednosti također natpisi »službeno«, »prosto od poštarine« i slično. Ne moramo ni spominjati razne privatne dobrotvorne marke (»Hrvatski Radiša«, »Liga za suzbijanje tuberkuloze« i dr.), kao ni financijske, taksene, carinske i željezničke. Te s filatelijom nemaju ništa zajedničkog. I ako smo se malo dulje na ovom zadržali, mislimo, da nijesmo pogriješili, jer baš u ovome treba dati čisti pojam svim mladim filatelistima, a da i ne govorimo o početnicima.

HRVATSKA FILATELISTIČKA IZLOŽBA.

Hrvatsko filatelističko društvo priredilo je prošloga mjeseca u Zagrebu svoju izložbu. Izložba je tako uspjela da služi na čast našim filatelistima. Izložena specijalna zbirka naših maraka zaslužuje svakako najveću pažnju. Gledajući ovu zbirku vidimo stoljeće naše narodne povijesti i sve političke promjene. Uzmimo n. pr. samo poštanski žig Zagreba. Tek 1880. dolazi natpis samo na hrvatskom jeziku. Prije bijaše »Agram«, »Agram-Zagreb« i »Zagreb-Zagrab«. God 1918. dolaze na stare marke pretisci »SHS« i »Hrvatska«, a domalo se javljaju prve hrvatske marke. Od 1921. izdaje beogradsko ministarstvo jedinstvene marke za svu državu.

Zapažena je t. zv. »estetska zbirka«, gdje su izložene marke po slikama. Izložena je n. pr. zbirka o ženama. Tu vidimo žene kao: Madone, vladarice, znamenite žene, rase, narodne nošnje, majke, supruge itd. Dakle »feminizam« i u filateliji. Druga zbirka prikazuje sustavno: gradove, zemlje, biline, životinje, grbove, spomenike, krune, revije, otkrića, događaje i sportove. Nije izostala ni aerofilatelistička zbirka. Izložba je bila korisna i poučna za mlade filateliste, a da tih imade dosta, pokazala je izložena »Omladinska zbirka«.

NEKE NOVE MARKE.

Austrija je izdala spomen marke, prigodom smrti njenog najvećeg državnika Msgra. Dr I. Seipela. Donosimo sliku te marke. — *Argentina* je na zračno-poštanske marke stavila pretisak: »Graf Zeppelin«, a prigodom kongresa proizvađača smrznutog mesa izdala je naročite spomen-marke. — *Belgija* je dobila nove službene željezničke marke. (To je jedina država, čije su željezničke marke poštanske vrijednosti). — *Barbados* i *Bermude* pustili su u promet nove veoma ukusno izrađene marke. — *Chambe, Dominika* i *Filipini* slijede primjer njihov. — Prigodom izložbe domaćih proizvoda izdala je *Letvija* spomen-marke. — I *Kostarika* mora slijediti razvijeni zračni promet, te je sad pustila u promet novu vrijednost. Isto tako *Honduras* ima nova izdanja za »Aero interiar«. — *Kolumbija* je upravo neumorna u novim izdanjima. Sada je izdala 12 novih maraka za zračni promet. Imperijalistička japanska vlada već se pobrinula da *Mandžuriji*, tom svom djetetu dade dvije nove serije. Sukob Bolivije i Paraguay-a radi područja Gran Checo odraziva se i u filateliji. — *Paraguay* je izdao dvije propagandističke marke s kartom države, u koju je zaokruženo i sporno područje. — *Peru* je 400-godišnjicu grada Piura proslavilo novim izdanjem maraka. Deveti kongres za povijest medicine u Bukureštu proslavljen je sa strane *Rumunjske* također jednim spomen izdanjem. Još su izdali nove marke: *Bolivija, Herdas, Nedžd, Chamba, Italija, Jaipur, Jind, Južna Afrika, Kirenaika, Satakis, Libanon, Mexico, Holandska Indija, Novi Foudland, Palestina, Panama, Petlah, Persija, Poljska, Salvador, San Marino, Sirija, Tripolitanija* i *Turska.*

TIMOR.

DJECA GOVORE.!

Gost (pogladi Ivicu): Lijep dečko. Ima mamine oči!
Sestra: A nos očev!
Ivica: I hlače bratove!

*

Učitelj: Zašto će drugi mjesec biti već više jaja, nego ovaj?
Učenik: Jer kokoši više nesu — — —
Učitelj: No i jer je (misli —: lijepo vrijeme).
Učenik: I jer im zečevi pomognu!

*

POGLED PO SVIJETU

PLAN ZA ŽELJEZNICU KROZ SAHARU

Sahara, pustinja od preko 7 i pol milijuna kvadratnih kilometara, francuski je posjed. Iako je pustinja, t. j. nepregledne poljane pijeska, kojemu gospodari vjetar (zvan samum), njezini vlastodršci vode o njoj računa. S jedne strane ona povezuje francuski posjed uz Sredozemno more (Algir, Tunis) s bogatim područjem rijeke Nigera, a s druge strane suvremeni napredak tehnike podržava nadu u mogućnost natapanja pješčanih poljana i dobivanje milijuna hektara plodne zemlje. Imajući to u vidu pomišljalo se i na bolji saobraćaj preko Sahare nego što je danas (karavane deva). Sada su već u toku pripremni radovi za izgradnju željezničke pruge, koja će vezivati Sredozemno more s rijekom Nigera.

God. 1928./29. vršena su ispitivanja mogućnosti najpovoljnije trase, a tokom 1930. godine proučeni su rezultati ispitivanja i određen je smjer pruge. Početna točka je Oran, grad na Sredozemnom moru, pruga ide spram grada Timbuktu. Prava saharska pruga počima od grada Bu-Arfa i do svoje završne točke ima duljinu od 2000 kilometara. Proračunska svota iznosi 1 milijardu 300 milijuna francuskih franaka (oko 3 milijarde dinara). Predviđena su i dva odvojka uzvodno i nizvodno Nigera u dužini od 1500 km s predračunskom svotom od 1 milijardu francuskih franaka (1 franak = 2 i pol Dinara). Gradnja je prvog dijela predviđena za oko 8 godina (računajući od god. 1930. pruga bi imala biti gotova g. 1938.).

Većih tehničkih zapreka nema. Najveći uspon iznosi 5‰ (5 promila = 5 m uspona na 1 km duljine). Pijesak, prema dosadanjim iskustvima, ne stavlja velike zapreke. Pitanje vode za opskrbu strojeva ne dolazi u obzir, jer su predviđeni strojevi s dieselmotorima, koji u podesnom tenderu može ponijeti ulja za cijeli put. Za opskrbu stanica i nadzornih kuća vodom izgradit će se vodovodi, a i to ne će biti tako teško, jer ne će biti tako veliki kao kad bi se i strojevi trebali opskrbljivati vodom. Upotrebom suvremenih strojeva pri izgradnji zaposlit će se kod izgradnje samo 2000—3000 ljudi u saharskom dijelu, a oko 2000 u nigerskom dijelu i to sve domaće stanovnike (s oaza).

Kod računa s troškovima izgradnje ma kojeg objekta: kuće, mosta, željeznice, tvornice itd. provodi se istodobno i t. zv. račun rentabiliteta t. j. uspoređuju se izdani troškovi s predvidivim prihodima i koristima dotične gradnje. Tako je to i u ovom slučaju. Ova saharska pruga ne daje izglede u brojčanu rentabilnost t. j. predviđa se, da ona s prihodima od prevoza ljudi i robe ne će pokriti troškova kamata od novca uloženog u izgradnju i troškova uzdržavanja saobraćaja, ali imade znatnu političku ulogu. Ona je najbrža spojnica srednjoafričkih francuskih kolonija s Parizom. Iz Pariza, preko Sredozemnog mora od Marseille-a i preko grada Orana, do srca Nigerije trebat će svega 4 dana spram 6 dana Atlantskim Oceanom od luke Le Havre na sjeverozapadu Francuske do luke Saint Louis na senegambijskoj obali. Od Saint Louisa do Timbukta pak je preko 1000 km. Dakle, ova pruga nije samo od gospodarskog značenja nego još više od političkog, ali se zato i sad računa s prevoznim cijenama. Tako je određena cijena za prevoz evropskih putnika u iznosu od 2000 do 4000 francuskih franaka, a za urođenike od 800 francuskih franaka po osobi za cijelu dužinu puta. Za prevoz robe plaćat će se 340—1000 francuskih franaka po toni već prema vrsti robe.

*

Gotovo istodobno s mišlju gradnje željezničke pruge javljaju se glasovi za izgradnju ceste. Cestom bi se vršio prevoz robe u teretnim automobilima nosivosti od 4 tone i brzinom od 60 kilometara na sat. Osobni saobraćaj po tom nacrtu vršio bi se aeroplanima.

*

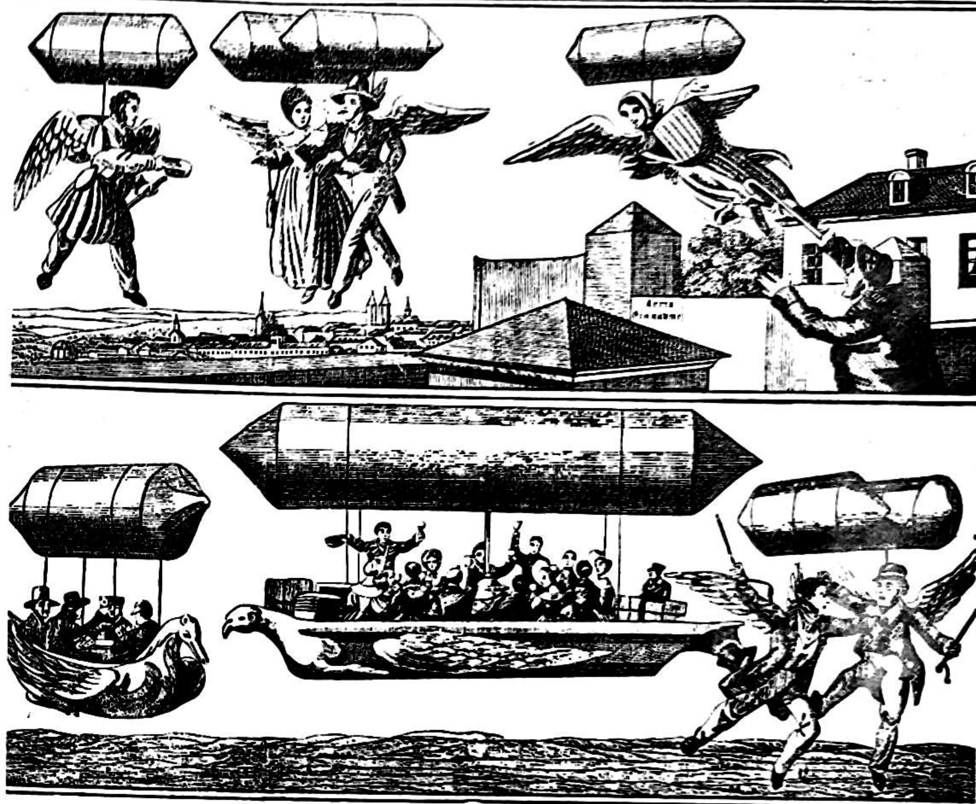
Bilo izgradnjom željezničke pruge, bilo izgradnjom ceste past će u zaborav »brod pustinje« — deva, koja je od srednjeg vijeka ovamo bila jedino saobraćajno sredstvo kroz pješčana mora. Deva je s teretom od 300 do 400 kg prevaljivala za 8 sati put od 30 km, ali njezina služba u »vijeku brzine« ne može više da zadovolji potrebama suvremenog čovjeka...

ING. O. P.

KAKO SU LJUDI PRED STOTINU GODINA ZAMIŠLJALI LETENJE!

Naša slika je stara točno 100 godina. Naslikao ju je jedan Nijemac, koji je čitajući vijesti o pokusima letenja pomoću balona napunjenih plinom već zamišljao kako će ljudi u skoroj budućnosti na veliko letjeti. On je zamišljao da će svatko na svoja leđa pričvrstiti krila i balon pa da će krenuti na šetnju. Eto na lijevom gornjem uglu vidimo dvojicu supruga kako su se podigli nad svoj grad, da se »nadišu« svježeg zraka, a k njima pristupa prosjak i traži milostinju. Dakle i prosjaci lete, a kamo li neće i seljakinje! Jer, eto, desno gore vidimo sliku, kako se seljakinja posvadila sa svojim mužem. On juri za njom da je malo »pogladi« štapom, a ona lijepo poleti u zrak sa korpom iz koje vire guske, masna pečenka. U donjem dijelu slike vidimo čitave lađe — ptice. U jednoj se društvo bezbrižno karta, a u drugoj velikoj lađi vidimo čak i terete kao i uzbuđeno društvo, koje gleda dvojicu gospode, koja se ljuto porječkaše i eto gore u zraku zavrgoše ljutu kavgu pa se tuku štapovima i nogama.

Kako vidimo fantazija toga slikara, koji je živio pred 100 godina i čije tijelo pokriva crna zemljica bila je bujna, ali se on ipak prevario, jer danas ljudi, istina, imaju puno veće, krasnije i brže avijone, hifdroavijone, Zeppeline i sl., ali se njima voze tek gospoda sa vrlo punim džepom. Gdje su još ona vremena kad ćemo se mi moći izvesti na šetnju aeroplanom? Možda ćemo mi to i dočekati!

Kako je karikaturista pred 100 godina zamišljao današnju avijatiku

GRADNJA NOVOGA NAJVEĆEG DALEKOZORA SVIJETA. Amerika, koja već ima najveći astronomski dalekozor na svijetu, gradi sada još jednoga, koji će od ovoga biti dvostruko veći. Zvjezdarnica na Mount Wilson ima reflektor sa promjerom paraboličkog zrcala od 2 i pol metra. Ovaj aparat ima visuelnu jakost do zvijezda 21 reda, a fotografskim putem može uz dugo eksponiranje dohvatiti još dva i pol zvjezdana razreda.

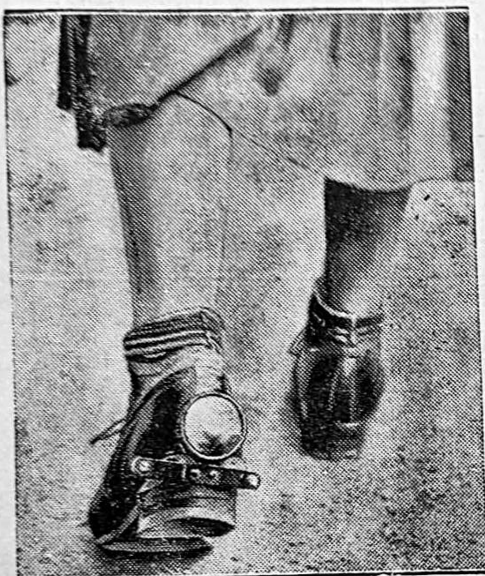
Novi aparat imat će zrcalo sa promjerom od 5 metara. Njega izrađuju instituti »Bureau of Standards« u Washingtonu zatim Western Electric Company i Westinghouse Co. Zrcalo neće biti iz jednoga komada nego od pojedinih sastavaka, koji će biti šuplji tako da cijela struktura bude čim lakša i da time manje podliježe deformacijama uslijed težine i temperaturskih promjena. Novi veliki reflektor moći će hvatati još nekoliko zvjezdanih razreda, a to znači nove milijarde zvijezda, maglica, hrpa i sistema.

Gradnju ovoga aparata financira veliki naučni fond Carnegie Institucije uz pomoć astronomskih laboratorija u Cambridgeu i u Pasadeni. Prema podacima američkih listova skoro bi imala biti gotova i konstrukciia stativa i lijevanje zrcalnih sastavaka.

PREKO DVIJE MILIJARDE LJUDI NA ZEMLJI. Preko dvadeset godina je prošlo, da nije objelodanjivan nikakav tačniji popis stanovništva na čitavoj zemlji. Konačno je Društvo Naroda izdalo taj popis, po kojemu je početkom 1931. na svijetu bilo 2,012.800.000 ljudi. U jednu godinu porastao je broj ljudi za 20 milijona. Od cjelokupnog broja ljudi u Aziji živi preko polovica svih ljudi to jest 1.103.000.000. Evropa je druga po redu i ima 506,000.000 ljudi, treća je Amerika i ima 252 milijona, a od toga 134 milijona u Sjevernoj Americi. Afrika ima 142 milijona ljudi. Afrika je kod zadnjega brojanja imala 2 milijona stanovnika više. Australija ima 10,000.000 sta-

novnika i porasla je od zadnjeg brojenja za 200.000 stanovnika. Najviše se umnaža stanovništvo u Kini. Iza Kine po porastu stanovništva dolazi Rusija, a zatim Poljska.

„SVJETILJKA“ SA BICIKLA NA CIPELI

U velikim gradovima je jedno od najvažnijih pitanja, kako sačuvati pješake od uličnih nesreća. Stotine ljudi godišnje strada od prometnih nesreća, a osobito noću u tamnijim ulicama. U Londonu su u novije vrijeme uveli to, da pješaci noću u manje osvjetljenim dijelovima grada na cipeli straga (gledaj sliku) nose t. zv. refleksno staklo, kao i bicikli. Na tome staklu se vrlo dobro odrazuje svijetlo i kada putnik sa takovim staklom na cipeli hoda tamnom ulicom svijetlo auta koji iza njega dolazi odrazit će se vrlo jako i na taj način će šofer biti upozoren na pješaka i bolje će paziti. U Londonu danas mnogi ljudi već nose to staklo.

MILIJUNSKI GRADOVI. Prema statistikama iz polovice o. g. najveći gradovi su imali stanovnika: Newyork 9,800.000 stanovnika, London 8,203.000, Pariz 4,808.000, Berlin 4,332.000, Chicago 3,400.000, Šanghaj 2,677.000, Osaka 2,454.000, Tokio 2,295.000, Buenos Ayres 2,129.000, Moskva 2,026.000, Philadelphia 2,000.000, Beč 1,866.000, Rio de Janeiro 1,800.000, Lenjingrad 1,616.000, Detroit 1,570.000 Tientsin 1,389.000, Los Angeles 1,300.000, Peking 1,298.000, Sidney 1,239.000, Budimpešta 1,218.000, Bombay 1,173.000, Hamburg 1,746.000, Kalkuta 1,132.000, Varšava 1,109.000, Montreal 1,098.000, Glasgow 1,088.000, Kairo 1,065.000, Melbourne 1,018.000, Hsiangtan 1,000.000 i Hsingan 1.000.000.

VJEŠTINE

KAKO ĆEMO SAČUVATI CVIJEĆE BEZ PRITISKIVANJA? Kad se suši cvijeće u herbariju i pored najbolje pažnje i vještine naše, izgubi ne samo pravi oblik svoj nego i ubrzo i prirodnu boju. A to se oboje može vrlo lako sačuvati, na drugi način. Sušenjem.

Tu se radi ovako: Odabere se dobar i svjež cvijet (ruža, ljiljan, hrizantema ili drugo) i stavi se s drškom i lišćem u kartonsku kutiju potrebne veličine. Sve se to zaspe suhim sitnim pijeskom i to potpuno, tako da ništa ne strši van pijeska. Kutija se stavi na suho i toplo mjesto, na pr. na policu blizu štednjaka u kuhinji.

Poslije tjedan dana najmanje, cvijet se može pažljivo izvaditi i otresti sasvim od pijeska. Dobro osušen, on je sačuvao i prirodni oblik i prirodnu boju. Možete ga metnuti u vazu na stolu, bez straha da će uvenuti. Svi će misliti, da je umjetan, od papira, a on je ipak prirodan.

ČUDNOVATE ŽIGICE. Izvadite u društvu džepni rubac (samo pazite da bude čist) i zatražite od nekoga žigicu. Tu žigicu omotajte u rubac i dajte nekome da prelomi žigicu onako omotanu. Možete dati da se i drugi uvjere kako je žigica uistinu prelomljena. Na to kažete prisutnim:

— Međutim, ja mogu učiniti, da ova žigica opet bude čitava.

Učinite nekoliko »čarobnjačkih kretnja« (huknete u rubac, promrmljate par riječi ili nešto slično) i razastrete rubac, iz kojega na najveće začuđenje prisutnih ispadne čitava žigica.

Kako ćete to učiniti?

Svaki rubac ima uži ili širi rub, u koji možete ugurati žigicu. Dakako da ćete to učiniti prije nego što počnete govoriti o »čaroliji«. Kad budete izvodili »čaroliju« tada podmetnite onu žigicu, koja se nalazi već otprije u rubu i nju će društvo izlomiti. akako da će ona druga biti čitava. U rub možete staviti toliko žigica koliko puta želite ponoviti pokus.

KAKO ĆEŠ POJESTI GORUĆU SVIJEĆU. Izreži iz jabuke mali valjak u obliku kratke voštanice, a iz bajame (mandule) ili oraha oblik stijenja i ubodi ga u »voštanicu« od jabuke kao stijenj. Na taj »stijenj« kapni dvije tri kapi finog stolnog ulja. Zapali tu svijeću i slobodno je možeš pojesti, dok još gori.

Ovu »vještinu« je najbolje izvesti navečer, jer tada svijeća od jabuke izgleda kao prava.

ŽERAVICA KOJA NE PALI. Kad se prvi put nađeš u većem društvu pohvali se, da tebi vatra ne može naškoditi.

Ali prije toga od arapske gume žutanjka od jajeta i škrobovog praška (dobije se u drogerijama) napravi smjesu i tom smjesom namaži ruku. Kad ti je ruka namazana tom smjesom slobodno možeš na dlan staviti i žeravicu, koja ti neće naškoditi, pa slobodno možeš goste pozvati da i oni uzmu žeravicu na dlan, ako misle, da ih ti varaš.

HUMOR

PROFESORSKI UPITI I ĐAČKI ODGOVORI.

Profesor: »Duh je biće, koje nema tijela. Zapamtite to. Zašto se ti smiješ Toma?

Đak: »To mora biti vrlo smiješno, kad glava stoji odmah na nogama!«

*

Učitelj: Djeco, možete li mi navesti imena nekoliko zvijezda?

Ivica: Sportskih ili filmskih?

*

— Do kada traje srednji vijek?

1-školac: Do 1492.

— Što se tad dogodilo?

— Tada je Edison izumio Ameriku.

*

Profesor prirodopisa: Morate znati, da imade konja koji su pametniji od svojih gospodara!

Mali Milivoj: Takvoga konja ima moj tata!

*

Vjeroučitelj: Kada su Adam i Eva istjerani iz raja?

— U jesen!

— Zašto baš u jesen?

— Jer u jesen jabuke dozrijevaju!

*

Profesor: Koja je najveća vodena snaga poznata čovjeku?

Učenik: Ženske suze!

*

NEŠTO I O PROFESORIMA.

Kod nas se u školi dugo već više godina prepričava vic o jednom sada već mrtvom profesoru iz Šumadije, koji se rado razmetao svojim znanjem. On je navodno jednoga dana u zbornici kazao:

— Dobro je rekao Homer u Promessi sposi. »Eppur si muove«!

*

U Zagrebu pričaju za jednoga profesora iz istog kraja, koji je sa đačkom ekskurzijom razgledao Zagreb i pred spomenikom Petra Preradovića patetično uskliknuo:

— O slavni Auguste Šenoa, tko te ne pozna po tvome djelu »Urota Zrinjsko-Frankopanska«.

*

Profesor: Danas smo došli do Alpa, ali njih ćemo preskočiti!...

*

Profesor: Koliko vi imate braće Bimbi?

Bimbi: Jednoga!

Profesor: Čudno.! Jučer sam pitao isto vašu sestru i ona mi je kazala da ima dva brata!

*

— Gospodine profesore, ručak čeka na Vas!

— Dobro neka malo sjedne, odmah ću biti gotov.

*

Profesor: Konobaru!

Konobar: Izvolite!?

Profesor: Ako sam već ručao, dajte mi račun, a ako nisam donesite mi pariški sa salatom!

*

Profesor (koga je noću probudio štropot): »Tko je?«

Provalnik: Nije nitko!

Profesor: Onda sam se valjda prevario! — i zaspi.

KOD DOKTORA LUTAKA.

— Je li popravljena moja lutka?

— A kako ću, drago dijete znati, koja je lutka tvoja.

— O, to je vrlo lako! Zove se Lizelot.

AMBICIOZNO DIJETE.

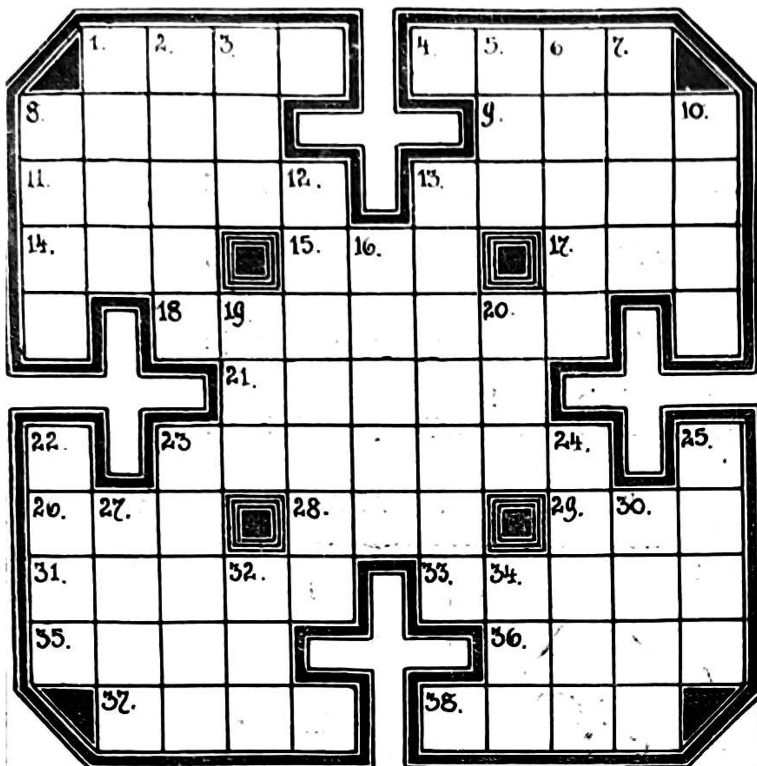
Gost pita malu Maricu, koja strašno plače:

— Zašto plačeš dijete?

— Aoooo, nijesam dobila nagradu u školi, a moj bracooo je dobio. Uuuuuuuu...

— A zašto ti nijesi dobila nagradu?

— Jer ja još ne idem u školu....

KRIŽALJKA

SASTAVIO MATO PERINIĆ, ZAGREB.

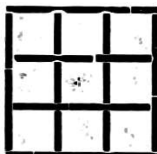
Vodoravno: 1. Narod u Aziji. 4. Dio ruke. 8. Grad u Italiji. 9. Okvir. 11. Američki državnik (fon.). 13. Vladar iz povijesti. 14. Srdžba (latinski). 15. Muško ime (dativ). 17. Pritok Save. 18. Vrst trave. 21. Kći (latinski). 23. Rimska pokrajina na Balkanu. 26. Sat. 28. Muško ime (genitiv). 29. Životinjski glas. 31. Kamen (latinski). 33. Evropska država. 35. Tursko ime (bez »d«). 36. Dio ruke. 37. Hrvatska pokrajina (dativ obrnuto). 38. Biblijsko mjesto.

Okomito: 1. Slavenski narod (Genitiv obrnuto). 2. Suparnik. 3. Igraća karta (vokativ). 5. Kao 14 vodoravno (obrnuto). 6. Selo u Grčkoj. 7. Završetak staroslavenskih molitava. 8. Grčki junak. 10. Azijska država. 12. Lijek. 13. Azijska biljka (hrana). 16. Američki državnik. 19. Filmsko poduzeće. 20. Prijedlog i veznik. 22. Tvrđava. 23. Gora u Jugoslaviji. 24. Kemijski elemenat (lijek). 25. Prilog načina (obrnuto). 27. Židovski »učitelju«. 30. Latinsko slovo (genitiv). 32. Veznik. 34. Vrst pjesme. (Genitiv).

IGRE SA ŽIGICAMA.

1.

Imamo devet četvorina od žigica:

Treba oduzeti osam žigica, da ostanu samo dvije četvorine.

2.

Imamo 17 žigica i šest če·vorina:

Kako ćemo oduzimanjem 5 žigica dobiti samo 3 četvorine?

3.

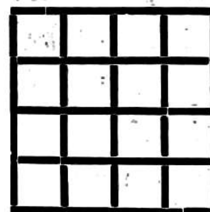
Imamo dvanaest žigica. Pomaknuvši tri žigice napravimo tri četvorine i oduzev četiri žigice isto tri četvorine, ali u drugom poretku.

4.

Kako ćemo od ove grupe oduzeti četiri žigice i dobiti samo dvije četvorine?

MAGIČNI KVADRAT.

Treba u ovih 16 kvadrata poredati brojeve od 1 do 16 pa da zbroj brojeva i vodoravno i okomito i u dijagonalnom smjeru uvijek daje broj 34. (U narednom broju ćemo protumačiti ovu četvorinu).

PITALICE.

Nastavljamo sa iznošenjem pitalica, koje se redovito čuju na t. zv. brucoškim ispitima. Uz pitalicu je odmah i odgovor.

10.

— Kad su Izraelci opsjedali Jerihon, tada su šest dana obilazili oko gradskih zidina i trubili u trube. Kad su sedmi dan obašli grad i zatrubili u trube tada su se gradske utvrde srušile. U kojemu su prijemetu bile intonirane trublje, ili u D-molu ili u C-duru.

— U D-molu jer je Jerihon od njihova zvuka bio d e m o l i r a n.

11.

— Što to znači raskraviti?

— Učiniti da netko prestane biti krava.

12.

— Što su to filatelisti?

— Sabirači svjetske pljuvačke.